

Голас Радзімы

№ 26 (1339)

ЛІПЕНЬ 1974 г.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫНІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ

ГОД ВЫДАННЯ 19-ТЫ

ЦАНА 2 КАП.

Дом правительства
Е-ка им Горького

УКАЗ ПРЕЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА СССР

АБ ПРЫСВАЕННІ
ГОРАДУ МІНСКУ
ГАНАРОВАГА ЗВАННЯ
«ГОРАД-ГЕРОЙ»

За выдатныя заслугі перад Радзімай, мужнасць і героізм, праяўленыя працоўнымі горада Мінска ў барацьбе супраць гітлераўскіх акупантаў, вялікую ролю ў разгортванні ўсенароднага партызанскага руху ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны і ў азнаменаванне 30-годдзя вызвалення Беларускай ССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў прысвоіць гораду Мінску ганаровае званне «Горад-герой» з уручэннем ордэна Леніна і медаля «Залатая Зорка».

Старшыня Презідыума
Вярхоўнага Савета СССР
М. ПАДГОРНЫ.
Сакратар Презідыума
Вярхоўнага Савета СССР
М. ГЕАРГАДЗЕ.

Масква, Крэмль,
26 чэрвеня 1974 г.

БЕЛАРУСЬ, ЛЕТА 1944

Усевалад ІВАШКЕВІЧ,
генерал-маёр артылерыі

У час бітвы за Беларусь летам 1944 года генерал Усевалад Івашкевіч быў начальнікам штаба артылерыі 3-га Беларускага фронту. Сёння на старонках нашай газеты ён расказвае пра тыя некапмныя дні, калі ажыццяўлялася слаўная вызваленчая аперацыя пад кодавай назвай «Баграціён».

У маім архіве захаваўся цікавы дакумент: зварот Ваеннага Савета 3-га Беларускага фронту да салдат, сержантаў і афіцэраў, зачытаны ў чатыры гады ранняга 23 чэрвеня 1944 года ва ўсіх ротах, батарэях, эскадрыллях. У ім гаварылася: «Доблесныя воіны! Перад намі землі шматпакутнай Савецкай Беларусі. Фашысцкія каты здзекуюцца з паняволеных савецкіх людзей, па-зверску знішчаюць безбаронных жанчын, старых і дзяцей... Настаў суровы час расплаты... Няма такой сілы, якая змагла б спыніць магутную лавіну Чырвонай Арміі. Радзіма чакае ад вас новых ратных подзвігаў... Няхай вашы ўдары будуць імклівымі, дакладнымі і бязлітаснымі».

І грывнуў гом вялікага вызваленчага наступлення! Магутная артылерыйская кананарада апавясціла аб пачатку аперацыі. На ўмацаваныя пазіцыі гітлераўскіх армій групы «Цэнтр» абрушыліся адзін за адным цяжкія ўдары чатырох нашых франтоў — 1-га Прыпяцкага, 3-га Беларускага, 2-га Беларускага і 1-га Беларускага. Да ўдзелу ў аперацыі прыцягваліся таксама злучэнні Беларускай партызан, авіяцыі і далакага дзеяння і Дняпроўскай ваеннай флатыліі. На ўсёй тысячакіламетровай звільнаючай фронтавой лініі ад Заход-

няй Дзвіны да Прыпяці разгарэлася гіганцкая бітва. Задача было разрэзаць нямецка-фашысцкую абарону на кавалкі, раздрабіць і распыліць рэзервы праціўніка, акружыць і знішчыць яго флангавыя групы ў раёнах Віцебска і Бабруйска. Далей планавалася развіваць удары на напрамках, якія сходзіліся б у Мінску з тым, каб акружыць і знішчыць галоўныя сілы групы армій «Цэнтр».

Ужо на трэці дзень наступлення была акружана віцебская групоўка ў складзе пяці дывізіяў, узяты ў палон камандзір і штаб 53-га армейскага корпуса. На пяты дзень гэтая групоўка перастала існаваць. У «віцебскім катле» гітлераўцы страцілі 20 тысяч забітымі і 10 тысяч палоннымі. Упартасцю і жорсткасцю вызначаліся баі на вуліцах Віцебска. Героізм, самахварнасць, знаходлівасць характарызуюць дзеянні нашых воінаў. З тысяч прыкладаў прывяду тут адзін. Надзвычай важна было захапіць мост праз Заходнюю Дзвіну, перашкодаць фашыстам узарваць яго. Ноччу сапёры пад камандай старшага сержанта Ф. Блахіна непрыкметна падкраліся, знішчылі ахову і захапілі мост. Гітлераўцы, аднак, паспелі падпаліць бікфордаў шнур. Усё вырашалася нейкая хвіліна. Тады [Заканчэнне на 2-й і 3-й стар.]

Ветэраны Вялікай Айчыннай вайны... У дні незабыўных урачыстасцей, прысвечаных 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, яны былі ў цэнтры ўвагі, да іх—воінаў і партызанаў—былі скіраваны позіркі і сэрцы, думкі і пачуцці народа.

Ідуць па Ленінскім праспекце беларускай сталіцы ветэраны — героі, акружаныя ўсенароднай паганай і любоўю. Іх шлях людская ўдзячнасць услала жывымі кветкамі. Гэта яны гарачым летам 1944 года прынеслі вызваленне народу і зямлі. Іх подзвігі і слава—неўміручыя.

Фота Г. ЛІХТАРОВІЧА.

ПРЭЗІДЭНТ ЗША Ў БЕЛАРУСІ

З 27 чэрвеня па 3 ліпеня 1974 года ў Савецкім Саюзе знаходзіўся з афіцыйным візітам прэзідэнт ЗША Рычард М. Ніксан з жонкай.

1-га ліпеня Прэзідэнт ЗША Р. Ніксан з жонкай прыбыў з Крыма, дзе ён веў дзелавыя гутаркі з Генеральным сакратаром ЦК КПСС Л. Брэжневым, у Мінск. На аэрадроме, упрыгожаным дзяржаўнымі flagамі ЗША, СССР і БССР, Р. Ніксана і суправаджаючых яго асоб сустракалі старшыня Савета Міністраў Беларускай ССР Ц. Кісялёў, намеснік старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР У. Лабанок, іншыя афіцыйныя асобы. Прэзідэнта ЗША віталі мінчане, якія сабраліся на аэрадроме.

Картэж машын у суправаджэнні эскорта матацыклістаў накіраваўся ў рэзідэнцыю каля Мінска.

У той жа дзень адбылася сустрэча кіраўнікоў Беларускай ССР з Прэзідэнтам Р. Ніксанам.

У ходзе гутаркі першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэраў расказаў аб рэспубліцы, яе мінулым і сучасным, аб подзвігу савецкага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны, аб тых ахвярах, якія панёс беларускі народ у гэтай вайне, аб поспехах працоўных Беларусі.

У сустрэчы прынялі ўдзел Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. Сурганаў, Старшыня Савета Міністраў Беларусі Ц. Кісялёў і іншыя кіраўнікі рэспублікі.

На плошчы Перамогі да помніка-абеліска савецкім воінам і партызанам Беларусі, якія загінулі ў баях за вызваленне Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, Прэзідэнт ЗША Р. Ніксан усклаў вянок і мінутай маўчання ўшанаваў герояў.

На плошчы была выстраена ганаровая варта і выкананы дзяржаўныя гімны ЗША, СССР і БССР.

Р. Ніксан азнаёміўся з горадам, зрабіў паездку да мемарыяльнага комплексу «Хатынь». Да Вечнага агню Прэзідэнт ЗША ўсклаў кветкі.

Гасцям была паднесена шкатулка з хатынскай зямлёй.

У кнізе ганаровых наведвальнікаў Прэзідэнт ЗША пакінуў запіс, у якім гаворыцца, што гэты мемарыял ахвярам вайны ў кожнага, хто прыйшоў сюды, умацуе імкненне пабудоваць жывы помнік загінуўшым — мір для іх дзяцей і праўнікаў.

Вечарам 1-га ліпеня Прэзідэнт ЗША Рычард Ніксан з жонкай выліцеў з Мінска ў Маскву.

На аэрадроме, упрыгожаным дзяржаўнымі flagамі ЗША, СССР і БССР, Р. Ніксана праводзілі першы сакратар ЦК КП Беларусі П. Машэраў, Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, іншыя афіцыйныя асобы, прадстаўнікі працоўных Мінска.

Мінск. Ускладанне вянка Прэзідэнтам ЗША Р. Ніксанам да помніка-абеліска савецкім воінам і партызанам Беларусі, якія загінулі ў баях за вызваленне Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Фотакроніка ТАСС.

У ГОНАР ВЫСОКАГА ГОСЦЯ

Прэзідыум Вярхоўнага Савета і ўрад Беларускай ССР далі снеданне ў гонар Прэзідэнта Злучаных Штатаў Амерыкі Рычарда М. Ніксана і яго жонкі.

На снеданні разам з Прэзідэнтам былі суправаджаючыя яго афіцыйныя асобы.

З савецкага боку былі першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі П. Машэраў, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. Сурганаў, Старшыня Савета Міністраў рэспублікі Ц. Кісялёў, іншыя афіцыйныя асобы.

Вітаючы Прэзідэнта ЗША ад імя Прэзідыума Вярхоўнага Савета Беларускай ССР і ўрада рэспублікі, Ф. Сурганаў сказаў: Ваш візіт у Беларускаю ССР праходзіць у перыяд святкавання дарагой для нас даты — 30-годдзя вызвалення рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Сёння нам прыгадваюцца тыя суровыя дні, калі народы Савецкага Саюза і іншых краін антыгітлераўскай кааліцыі мужна змагаліся супраць агульнага ворага — нацызму, які пагражаў свабодзе народаў, самой цывілізацыі.

Беларускі народ добра ведае і помніць, што нясе з сабой вайна, ён бясконца даражыць дабротамі міру і стварэння. У гераічнай барацьбе з фашызмам загінуў кожны чацвёрты жыхар рэспублікі. У Беларусі было разбурана каля дзевяці тысяч гарадоў і вёсак, у тым ліку была практычна поўнасцю разбурана наша сталіца — Мінск. Каля трох мільёнаў чалавек засталіся без прытулку.

За мінулыя 30 гадоў дзякуючы самаадданай працы нашага народа, брацкай дапамозе ўсіх народаў Савецкага Саюза мы не толькі аднавілі разбураную ў гады вайны народную гаспадарку, але і дабіліся значных новых поспехаў у галіне эканомікі, у развіцці культуры, навукі, аховы здароўя, у павышэнні жыццёвага ўзроўня насельніцтва.

Як і іншыя гарады рэспублікі, адроджаны з руін і цяпер бурна развіваецца горад-герой Мінск. Абараніўшы сваю свабоду і незалежнасць, занятыя мірнай стваральнай працай, савецкія людзі кроўна зацікаўлены ў прадухіненні войнаў, ва ўмацаванні міжнароднага міру і бяспекі. Іменна таму яны з радасцю вітаюць станоўчыя зрухі на міжнароднай арэне і той кардынальны паварот у адносінах паміж Злучанымі Штатамі Амерыкі і Савецкім Саюзам, які намяціўся ў апошнія гады. Канструктыўнае развіццё савецка-амерыканскіх адносін, паводле нашага глыбокага пераканання, адпавядае інтарэсам не толькі савецкага і амерыканскага народаў, але і інтарэсам мірнай будучыні ўсяго чалавецтва.

Узаемнае імкненне народаў Савецкага Саюза і Злучаных Штатаў жыць у міры адзін з адным, адначасна прамоўца, ужо знайшло сваё практычнае ўвасабленне ў канкрэтных справах, зафіксавана ў серыі сумесных дакументаў, стала важным фактарам міжнародных адносін. Ваш новы візіт у Савецкі Саюз, пан Прэзідэнт, вашы новыя сустрэчы і перагаворы з Генеральным сакратаром Цэнтральнага Камітэта КПСС Леанідам Ільічам Брэжневым і іншымі савецкімі кіраўнікамі разглядаюцца беларускім народам, усімі міралюбівымі народамі як новы важны рубж у савецка-амерыканскіх адносінах, як далейшае канкрэтнае ўвасабленне курсу на забеспячэнне міру, на ўсталяванне ў міжнароднай практыцы прынцыпаў мірнага суіснавання і ўзаемавыгаднага раўнапраўнага супрацоўніцтва дзяржаў. Мы ўпэўнены, што за такім курсам будучыня, нягледзячы на ўсе намаганні сіл учарашняга дня павярнуць назад працэс разрадкі міжнароднай напружанасці.

Ф. Сурганаў абвясціў тост за мір і супрацоўніцтва паміж савецкім і амерыканскім народамі, за ўмацаванне міру і міжнароднай бяспекі.

Затым выступіў Р. Ніксан. Падзякаваўшы за сардэчны прыём, ён сказаў: Я хачу, каб вы ўсе ведалі, што калі Генеральны сакратар Л. І. Брэжнеў выбіраў рэспубліку і горад, куды, на яго думку, трэба было б мне паехаць, я цяпер разумею, чаму ён выбраў горад Мінск.

Я раней думаў, што Мінск і Беларусь наогул славытыя толькі тым, што ў гэтай рэспубліцы вырасла адна маленькая дзяўчынка Вольга Корбут. Але сёння, сядзячы тут і гутарачы з маімі суседзямі, я даведаўся, што жанчыны Беларусі не толькі прыгожыя, яны яшчэ і моцныя і смелыя.

Цяжка зразумець, што такое вайна, пакуль не сутыкнешся з ёю асабіста. І я сёння даведаўся, што і першы сакратар, і Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета рэспублікі іменна такім чынам, асабіста сутыкаліся з вайной. Яны або два змагаліся ў час гэтай вайны.

І калі я пытаюся ў сябе, чаму ж гэтаму гораду прысвоена званне горада-героя, то ясна, па-першае, таму, што гэты горад так многа выпакутаваў разам з усёй рэспублікай. Па-другое, напэўна, таму, што змагаліся тут у час вайны не толькі мужчыны, але і жанчыны. І, па-трэцяе, таму, што пасля ўсіх бедстваў вайны, пасля ўсіх пакут гэты горад і ўся рэспубліка былі адноўлены і цяпер наперадзе ў іх перыяд найвышэйшага росквіту. Таму Мінск — гэта сапраўды го-

рад-герой, і Беларусь — гэта сапраўды герой-рэспубліка.

Я думаю, што пан Брэжнеў парэкамендаваў мне прыехаць іменна сюды для таго, каб я неяк дапамог вам адначасна гэты вялікі дзень, калі вы святкуеце 30-годдзе з дня вызвалення рэспублікі.

Я ведаю, што ўчора ў вас было шэсце ветэранаў, а таксама наведанне помнікаў, падобных таму, дзе мы сёння маем намер пабыць. Напэўна, лепш за ўсё можна адсвяткаваць такі дзень, які знамянуе сабой заканчэнне вайны, будаўніцтвам міру.

І, напэўна, лепшым помнікам той чвэрці насельніцтва Беларусі, якая загінула ў мінутай вайне, будзе ўзвядзенне з нашага боку такога будынка міру, які акажацца непарушным і пры якім ужо іх дзеці ўнукі не загінуць ніколі ні ў якой вайне.

Я падымаю, што мы, хто служыў ва ўзброеных сілах у час другой сусветнай вайны, нясем адказнасць за тое, ці будзе маладыя людзі жыць ва ўмовах міру або ім таксама давядзецца прайсці праз жахі вайны. Я магу вас запэўніць у тым, што ў час нашых трох сустрэч на вышэйшым узроўні — у час першай у Маскве, другой — у Вашынгтоне і некаторых іншых месцах Злучаных Штатаў і цяперашняй у Маскве — Генеральны сакратар Л. І. Брэжнеў, яго калегі ўдзельнікі нашай дэлегацыі ўдзяляюць увесь свой час дасягненню адной вялікай мэты — забяспечыць такое становішча, пры якім дзве найбольш магутныя краіны, два найбольш моцныя народы свету не будуць расходваць свае сілы і дарэмна растрываць сваю моладзь у вайне, а будуць разам працаваць на карысць міру не толькі паміж сабой, але і на карысць міру ва ўсім свеце.

Я лічу зусім дарэчы, што іменна тут, у гэтым горадзе і ў гэтай рэспубліцы, якія прайшлі праз усе жахі вайны, мы гаворым аб умацаванні міру на ўсе часы. І няхай у будучым Мінск ужо не ўспамінаюць як горад, дзе літаральна на працягу жыцця кожнага пакалення адбываліся жорсткія баі, але як вялікі горад, які ўнёс вялікі ўклад у справу працягвання і міру ўсіх людзей у гэтай рэспубліцы.

Р. Ніксан прапанаваў тост за горад-герой Мінск, за памяць аб усіх тых гераічных мужчынах і жанчынах, якія загінулі ў час другой сусветнай вайны, за новае пакаленне, што вырасце ва ўмовах міру дзякуючы намаганням, якія цяпер прыкладаюць Савецкі Саюз і Злучаныя Штаты Амерыкі.

БЕЛАРУСЬ, ЛЕТА 1944

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

сержант кінуўся да запалаў, павырываў іх і абарваў шнур. Мост быў ураставаны.

На паўднёвым флангу бітвы войскі 1-га Беларускага фронту таксама на трэці дзень наступлення акружылі бабруйскую групоўку праціўніка з пяці дывізіяў і іншых асобных часцей 9-й нямецкай арміі. На невялікую параўнаўча плошчу ў лясах пад Бабруйскам, дзе цесна збіліся тысячы аўтамашын і цягачоў, мноства танкаў і самаходных гармат, дзiesiąты тысяч салдат і афіцэраў, абрушылася наша авіяцыя. Бомбавыя і

штурмавыя ўдары засталі гітлераўскіх заваёўнікаў у той момант, калі яны ліхаманкава выстройваліся ў калоны, рыхтуючыся да прарыву акружэння. Сотні самалётаў атакавалі «кацёл», налятаючы хваля за хваляй. «Кацёл» кіпеў. Паводле слоў палонных, тое мора агню і грукату, у якім яны апынуліся, нагадвала сапраўднае пекла. Разгром даваршылі наземныя часці генерал-лейтэнанта П. Раманенкі. 50 тысяч забітых, 24 тысячы палонных, 150 танкаў, каля 2300 гармат і мінамётаў — такія страты гітлераўцаў пад Бабруйскам.

Кожны момант бою сведчыў

аб незвычайным гераізме нашых воінаў. Са станцыі Чорныя Броды гітлераўскую пяхоту падтрымліваў браняпоезд, перашкоджаючы наступленню нашых часцей. Танк лейтэнанта Д. Камарова здолеў прарвацца на станцыю, але быў падбіты і загарэўся. Экіпаж танка самаахварна рынуўся на таран фашысцкага браняпоезда. Цаной сваіх жыццяў танкісты праклалі дарогу наступаючым.

Разграміўшы віцебскую і бабруйскую групоўкі ворага, узламаўшы яго абарону ў раёнах Оршы і Магілёва, войскі Савецкай Арміі ўзмацнілі націск на Мінскім напрамку. Але-

ратыўной карты ўпрыгожыліся двума вострымі гіганцкімі страляпадобнымі клінамі — запад Оршы праз Барысаў і з Бабруйшчыны праз Асіповічы — на Мінск. Яны ахоплівалі велізарную тэрыторыю з галоўнымі сіламі групы арміі «Цэнтр», якія на ёй знаходзіліся. Войскі 3-га Беларускага фронту (камандуючы генерал Чарняхоўскі) і 1-га Беларускага фронту (камандуючы генерал Ракасоўскі) імкнуліся як найхутчэй сустрэцца ў беларускай сталіцы, вызваліць яе і «звязаць мяшок з уловам». Скоўвалі гітлераўцаў з усходу войскі 2-га Беларускага фронту

(камандуючы генерал Захаравіч). Яны вызвалілі Магілёў і, наступваючы фронтальна, падштурхоўвалі праціўніка ў той «мяшок», ці іначай «мяшок-кацёл». Войскі 1-га Беларускага фронту (камандуючы генерал Баграмян), вызваліўшы Полацк, Шуміліна, Сіроцкі, Бешанковічы, Ушачы, Лепель, працягвалі наступленне ў хаднім напрамку, адсякаючы гітлераўскую групоўку «Поўнач» ад групы «Цэнтр». Пасля фарсіравання ракі Бярэзіны ў раёне Барысава і вызвалення гэтага горада дарога на Мінск для нашых войск была адкрыта.

ВЯЛІКАЕ ЁСЕНАРОДНАЕ СВЯТА

УРАЧЫСТАСЦІ ў МІНСКУ І РЭСПУБЛІЦЫ, ПРЫСВЕЧАНЫЯ 30-ГОДДЗЮ ВЫЗВАЛЕННЯ БЕЛАРУСІ АД НЯМЕЦКА-ФАШЫСЦКІХ ЗАХОПНІКАЎ

Мінск. 28 чэрвеня 1974 г. Мітынг працоўных на плошчы імя Леніна, прысвечаны прысваенню беларускай сталіцы звання горада-героя.

ПАДРЫХОўКА ДА ЮБІЛЕЮ

— 30-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў — пачалася задоўга да ўрачыстасцей. Рэспубліканская прэса, у чым маглі пераканацца і чытачы «Голасу Радзімы», сістэматычна друкавала матэрыялы аб гераічнай барацьбе беларускага і ўсяго савецкага народа з акупантамі, вёўся пошук імён яшчэ неведомых герояў, будаваліся новыя помнікі, абнаўляліся экспазіцыі ў шматлікіх музеях. За некалькі дзён да свята расцвілі і папрыгажэў Мінск: на вуліцах, праспектах, вуліцах з'явіліся шматлікія пано, транспаранты, партрэты герояў. Да свята вызвалення рыхтаваўся ўвесь народ, бо няма ў нашай рэспубліцы ні адной сям'і, якой не прынесла гора мінулая вайна, няма ні аднаго чалавека, які не прымаў бы сёлетнія ўрачыстасці блізка к сэрцу.

Хатынь — наш славыты мемарыял, адзіны ў свеце могілкі вёсак, спаленых фашыстамі, — стала адным з цэнтраў урачыстасцей. За кароткі час Хатынь наведалі больш чым шэсць мільёнаў чалавек. Напярэдадні юбілею тут адбылася цырымонія закладкі ў урны мемарыяльных могілак зямлі з месца яшчэ некалькіх дзесяткаў знішчаных фашыстамі і неадраджаных вёсак. Цяпер у Хатыні гэтых вёсак стала 186. 23 чэрвеня на цырымонію прыбылі кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, прадстаўнікі сельскай Саветаў з Віцебскай, Гомельскай, Мінскай і Магілёўскай абласцей, якія прывезлі зямлю з загінуўшых паселішчаў, працоўныя Лагойскага і іншых раёнаў, моладзь, піянеры. На ўрачыста-жалобнай цырымо-

ні з прамовай выступіў намеснік Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, Герой Савецкага Саюза У. Лабанок.

Падрыхтоўку да юбілею рабочыя і сяляне рэспублікі адзначылі шматлікімі працоўнымі поспехамі. Прамысловасць Беларусі дотэрмінова выканала паўгадавы план, многія прадпрыемствы і рабочыя калектывы выканалі гадавыя вытворчыя планы.

МІНСК — ГОРАД-ГЕРОЙ

— гэтая радасная вестка абляцела ўсю рэспубліку 27 чэрвеня. Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР прысвоіў Мінску ганаровае званне «Горад-герой» з уручэннем ордэна Леніна і медала «Залатая Зорка» за выдатныя заслугі перад Радзімай, мужнасць і гераізм, праяўленыя працоўнымі беларускай сталіцы ў барацьбе супраць гітлераўскіх акупантаў, вялікую ролю ў разгортванні ўсенароднага партызанскага руху ў Беларусі ў гады Вялікай Айчыннай вайны і ў азнаменаванне 30-годдзя вызвалення БССР ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Раніцай 28 чэрвеня тысячы мінчан прыйшлі на плошчу Леніна на ўрачысты мітынг, прысвечаны гэтай гістарычнай падзеі. На трыбуну ля помніка Леніну падняліся кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, дэлегацыі Міністэрства абароны СССР, Украіны, Літвы, Латвіі, Смаленскай, Бранскай, Пскоўскай абласцей РСФСР, брацкіх сацыялістычных краін — Польшчы і Чэхаславакіі, Варшаўскага ваяводства і акругі Патсдам ГДР. З прамовай на мітынг выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі П. Машэ-

раў. Глыбокую ўдзячнасць партыі і ўраду краіны за высокую ацэнку ратнага подзвігу працоўных сталіцы Беларусі выказалі ў сваіх выступленнях на мітынгу заслужаная настаўніца БССР А. Казей, ганаровы грамадзянін Мінска, генерал-палкоўнік танкавых войск А. Бурдзейны, былы сакратар Мінскага падпольнага гаркома КПБ С. Ляшчэня, слесар-лекальшчык Мінскага трактарнага завода Я. Клімчанка, студэнтка Белдзяржуніверсітэта А. Дашко. Удзельнікі мітыngu прынялі пісьмо Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР і Савету Міністраў СССР.

Рэспубліка і горад-герой Мінск у гэтыя дні атрымалі шмат сардэчных віншаванняў з Масквы, Ленінграда, саюзных рэспублік, ад выдатных военачальнікаў, удзельнікаў баёў за вызваленне Беларусі.

УРАЧЫСТЫ СХОД

Прадстаўнікоў працоўных горада Мінска, абласцей рэспублікі і воінскіх часцей, прысвечаны 30-годдзю вызвалення Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, адбыўся 28 чэрвеня ў Палацы спорту. На сход прыйшлі перадавікі прамысловых прадпрыемстваў і будоўляў, калгасаў і саўгасаў, дзеячы навукі, літаратуры і мастацтва, былыя салдаты, афіцэры і генералы Савецкай Арміі, партызаны і падпольшчыкі — удзельнікі баёў за вызваленне Беларусі.

У прэзідыуме сходу — кіраўнікі партыі і ўрада Беларусі: П. Машэраў, А. Аксёнаў, Ц. Кісялёў, Л. Клячкоў, А. Кузьмін, У. Лабанок, У. Міцкевіч, М. Полазаў, І. Палякоў, А. Смірноў,

Ф. Сурганаў, В. Шавялуха, М. Лагір, Я. Нікулкін, У. Падрэз, І. Трацяк, члены Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР, намеснікі Старшыні Савета Міністраў БССР, намеснік міністра абароны СССР, генерал арміі І. Паўлоўскі, былы першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі, начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху П. Панамарэнка, лётчык-касманавт СССР, Герой Савецкага Саюза П. Клімук, кіраўнікі дэлегацыі, якія прыбылі ў Мінск на ўрачыстасці, замежныя госці, загадчыкі аддзелаў ЦК КПБ, кіраўнікі міністэрстваў і ведамстваў, перадавікі прамысловасці і сельскай гаспадаркі, дзеячы навукі і культуры, прадстаўнікі грамадскасці, воіны Савецкай Арміі.

З уступнай прамовай да прысутных звярнуўся Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. Сурганаў. Ён горада вітаў удзельнікаў урачыстага сходу, сярод якіх былі вядомыя военачальнікі, дэлегацыі воінскіх злучэнняў і часцей, што вызвалілі Беларусь, а таксама дэлегацыі з Украіны, Літвы, Латвіі, Смаленскай, Бранскай і Пскоўскай абласцей, з Валгаграда і Вільнюса, дэлегацыя ЦК ВЛКСМ. З пачуццём вялікага задавальнення і глыбокай павагі Ф. Сурганаў вітаў дэлегацыі Польскай Народнай Рэспублікі, Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспублікі, Варшаўскага ваяводства ПНР і акругі Патсдам ГДР. Пад гукі ўрачыстага марша лепшыя людзі рэспублікі і прадстаўнікі воінскіх часцей унеслі ў залу сцягі.

З вялікай прамовай на сходзе выступіў кандыдат у члены Палітбюро ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі, Герой Савецкага Саюза Пётр Машэраў (прамову П. Машэрава, якая дру-

куецца з невялікімі скарачэннямі, чытайце на 4—7 старонках газеты). Затым выступілі з прамовамі кіраўнікі дэлегацыі Міністэрства абароны СССР, намеснік міністра абароны СССР, Герой Савецкага Саюза, генерал арміі Іван Паўлоўскі, старшыня Беларускага рэспубліканскага савета ветэранаў вайны, Герой Савецкага Саюза, генерал-лейтэнант артылерыі Іосіф Жыгараў, токар Мінскага вытворчага аб'яднання імя У. І. Леніна Дзмітрый Чарвякоў, сакратар ЦК Кампартыі Украіны Іван Лутак, старшыня калгаса «Светлы шлях» Маладзечанскага раёна Уладзімір Калачык, сакратар Смаленскага абкома КПСС Іван Кліменка, першы сакратар ЦК Кампартыі Літвы Пётр Грышкявічус, народны паэт Беларусі Пятрусь Броўка, член ЦК ПАРП, член Дзяржаўнага савета ПНР, старшыня Галоўнага праўлення Саюза барацьбітоў за свабоду і дэмакратыю Станіслаў Вронскі, аператар Полацкага завода шкловалакна Надзея Навіцкая, намеснік старшыні Цэнтральнай кантрольна-рэвізійнай камісіі Кампартыі Чэхаславакіі Вільям Шалговіч, кіраўнік дэлегацыі воінаў Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай акругі палкоўнік Юрый Нацоўкін.

Удзельнікі ўрачыстага сходу прынялі тэкст прывітальнага пісьма Цэнтральнаму Камітэту КПСС, Прэзідыуму Вярхоўнага Савета СССР, Савету Міністраў СССР, Пасля сходу адбыўся вялікі святочны канцэрт.

У гэты ж дзень з выпадку 30-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў ЦК КПБ, Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР і Савет Міністраў (Заканчэнне на 7-й стар.)

Кіраўнікі Кампартыі і ўрада Беларусі ўскладаюць гірляндз кветак да помніка ахвярам фашызму ў Хатыні.

2 ліпеня 5-я гвардзейская танкавая армія пад камандаваннем маршала бранятанкавых войск П. Ротмістрава, пераадолеўшы за суткі больш як 60 кіламетраў, выйшла ў раён Астрашыцкага гарадка. Неўзабаве перадавыя часткі арміі завязалі бой на паўночна-ўсходняй ускраіне Мінска — яраз у тых мясцінах, дзе цяпер узвышаюцца прыгожыя гмазі мікрараёнаў Зялёны Луг і Усход-1. Галоўныя сілы танкавай арміі, абыходзячы горад з поўначы, к канцу наступнага дня выйшлі на паўночны захад ад Мінска і адрэзалі праціўніку шляхі адыходу ў бок Маладзечна. На поўдзень ад беларускай сталіцы наступалі войскі 1-га Беларускага фронту. Конна-механізаваная група генерала І. Пліева, зрабіўшы

начны марш, 2 ліпеня авалодала Стоўбцамі, асядаўшы шашу, што вядзе на Баранавічы. А на досвітку 3 ліпеня танкавы корпус генерала А. Бурдзейнага ўварваўся ў Мінск з усходу... Хутка на вуліцах горада завязалі баі і часткі генерала К. Галіцкага і В. Глаголева. Вораг ярсна супраціўляўся. Але к сямі гадзінам усходняя частка горада была ўжо вызвалена. Жыхары са слязамі радасці сустракалі савецкіх воінаў. Гітлераўцы адыйшлі за раку Свіслач і спрабавалі там арганізаваць абарону. Аднак к гораду з поўдня падыйшлі танкавыя часткі 1-га Беларускага фронту. К вечару таго ж дня сталіца Беларусі была поўнасцю ачышчана ад фашыстаў. Горад ляжаў у руінах. Толькі дзе-нідзе ўзвышаліся пустыя

«каробкі» каменных гмахаў. Мінчане выйшлі на вуліцы з кветкамі ў руках. Кончылася трохгадовая фашысцкая акупацыя — цяжкі і жудасны перыяд у шматвяковай гісторыі горада. У дзень вызвалення Мінска Масква салютавала воінам 3-га і 1-га Беларускіх франтоў. Многія злучэнні і часткі атрымалі ганаровае званне «Мінскіх». Баі за Мінск на гэтым, аднак, не скончыліся. На ўсход ад горада была акружана буйная групоўка нямецкіх войск. Гітлераўцы рваліся на захад, і гораду пагражала нешта нахшталт паўторнай акупацыі. Савецкія войскі і партызанскія злучэнні гэтага не дапусцілі. За шэсць дзён групоўка праціўніка была поўнасцю

разгромлена. Фашысты панеслі велізарныя страты — 70 тысяч забітых і 38 тысяч палоннымі. У жорсткіх баях па знішчэнню «мінскага катла» паўтарыў подзвіг Мікалая Гастэлы лейтэнант Кірзеў. Калі ў баі над Волмай яго падбілі самалёт загараўся, лётчык накіраваў яго ў калону гітлераўцаў. Запомніўся мне гераічны бой артылерыста-наводчыка старшага сержанта А. Аўдзеева. Адбіваючы ярасныя атакі гітлераўцаў, якія імкнуліся выравацца з акружэння, артылерысты гінулі адзін за адным. Пасля шостага атакі з сямі чалавек разліку гарматы засталася толькі двое. Адбіваючы сёму атакі, яны падбілі дзве самаходныя гарматы «фердынанд». Але была пашкоджана і гармата Аўдзеева. Загінуў яго таварыш. За-

стаўшыся адзін на пазіцыі, адважны артылерыст працягваў бой. І вораг не прайшоў. Пазней, калі падаспела падмога, перад гарматай Аўдзеева, налічылі 150 забітых і параненых гітлераўцаў, гарэлi самаходкі і аўтамашыны. Пераможнае наступленне Савецкай Арміі на беларускай зямлі працягвалася. Вайна адступала к Брэсту і граніцам Усходняй Прусіі, туды, адкуль пачалася 22 чэрвеня 1941 года. ...17 ліпеня 1944 года па цэнтральных вуліцах Масквы пад канвоем прайшлі 57 600 нямецкіх палонных, захопленых у Беларусі ў час вызваленчай аперацыі «Баграціён». Наперадзе гіганцкай калоны, нізка апусціўшы галовы, крочылі гітлераўскія генералы і афіцэры. Ім было пра што падумаць.

ВЕЛІЧ НЕЎМІРУЧАГА ПОДЗВІГУ НАРОДА

Прамова кандыдата ў члены Палітбюро ЦК КПСС, першага сакратара ЦК Кампарты Беларусі, Героя Савецкага Саю- за Пятра МАШЭРАВА на ўрачыстым сходзе прадстаўнікоў працоўных горада Мінска, абласцей рэспублікі і воінскіх час- цей, прысвечаным 30-годдзю вызвалення Савецкай Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Прэзідыум урачыстага сходу, прысвечанага 30-годдзю з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На трыбуне — першы сакратар ЦК Кампарты Бела- русі П. МАШЭРАУ.

Таварышы! Дарагія сябры! Нашы паважаныя госці!

Як адну з самых дарагіх і заповітных дат, як вялікае і радаснае свята наш народ адзначае ў гэтыя дні 30-годдзе вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Прыўзняты святочны настрой цяперашніх народных урачыстасцей шматразова памножаны глыбока хваляючай, вялікай гістарычнай важнасці падзеяй: Указам Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР ад 26 чэрвеня 1974 года сталіцы Савецкай Беларусі гораду Мінску прысвоена ганаровае званне «Горад-герой».

Прысваенне сталіцы рэспублікі звання горада-героя з велізарным натхненнем і радасцю сустрача ўсім нашым народам. Гэта — узнагарода кожнаму, у кім білася і б'ецца сэрца палыманага савецкага патрыёта, самаадданнага абаронцы і будаўніка сацыялістычнага свету. Гэта — надзвычай вялікі гонар, які нараджае новы прыліў патрыятычнай гордасці і ў той жа час яснае разуменне глыбокай адказнасці за захаванне і памнажэнне нягаснучых баявых і працоўных традыцый ленинскай партыі, гераічнага савецкага народа. Гэта — велізарны натхняючы фактар для ўсіх працоўных рэспублікі ў барацьбе за новыя поспехі і здзяйсненні ў камуністычным будаўніцтве.

Нашы сённяшнія ўрачыстасці, прысвечаныя 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, непаруйна звязаны з надыходзячай слаўнай, знамянальнай датай — 30-годдзем Вялікай Перамогі Савецкага Саюза над гітлераўскай Германіяй.

З самымі цёплым, добрымі пачуццямі і ідуць з глыбін душы народнай гарачай падзякай мы зноў і зноў віншваем гераічных вызваліцеляў зямлі беларускай, зямлі савецкай, былых франтавікоў, партызан і падпольшчыкаў, а таксама тых, хто каваў зброю і вырошчваў збожжа, даглядаў раненых і дзяцей, у цяжкія ваенныя часы жыў адной думкай, адным імкненнем: усё для фронту, усё для перамогі. Яны здзяйснілі подзвіг, веліч якога не згасне ў вяках.

Аб падзеях вогненнага ваеннага гадоў, аб трыумфальнай аперацыі «Баграціён», якая азнаменавалася сакрушальным разгромам адборных гітлераўскіх полчышчаў і поўным вызваленнем Савецкай Беларусі, напісана і сказана нямаля. Яны адлюстраваны на скрыжалях гісторыі, у творах літаратуры і

мастацтва. Нам напамінаюць аб іх і накіраваныя ў вышыню грані салдацкіх шыкоў на Кургане Славы пад Мінскам, і свяшчэнныя рэліквіі Брэсцкай крэпасці-героя, і незмаўкаючыя хатынскія званы, і шматлікія помнікі-абеліскі на плошчах нашых гарадоў і вёсак, на брацкіх магілах.

У спрадвечнай памяці народнай незабыўнай трагічнай і гераічнай эпохі дзён, калі ўся наша краіна ў адзінаборстве з цёмнымі сіламі гітлераўскага фашызму ваявала ад малага да вялікага, калі на алтар Айчыны, яе свабоды і незалежнасці прыносілася ўсё: мужнасць і адвага, храбрасць і стойкасць салдат і афіцэраў Чырвонай Арміі, партызан і падпольшчыкаў, самаадданая, звышчалавечыя намаганні і бясконныя ночы жанчын, старых і падлеткаў.

Не ўсім, хто ішоў цяжкімі дарогамі вайны, мёрз у салдацкіх акопах і партызанскіх зямлянках, сцякаў крывёй у жорсткіх бітвах і сутычках, давалася дажыць да незабыўных дзён Вялікай Перамогі, убачыць шчасце і радасць у вачах людзей, вызваленых ад фашысцкай няволі. Іх няма з намі. Але здзяйсненае імі вечнае. Яны заваявалі права на неўміручасць самай дарагой цаной — цаной жыцця. Сучасныя і будучыя пакаленні абавязаны ім бясконца многім. Мы жывём і працуем за іх і за сябе, ствараючы велічны будынак камуністычнага грамадства.

І сёння, у гэты ўрачысты час, мы схіляем галовы перад памяццю дваццаці мільёнаў сыноў і дачок нашай сацыялістычнай Айчыны, якія свята і да канца выканалі свой патрыятычны і інтэрнацыянальны абавязак, засталіся вернымі прысязе Радзіме, партыі, народу, камунізму. Вечная слава загінуўшым героям! Прашу ўшанаваць іх светлыю памяццю ўставааннем. **[Усе ўстаюць. Метраном адлічвае шэсцьдзесят удараў].**

Таварышы! Чым далей у глыбіню гісторыі адыходзяць падзеі Вялікай Айчыннай вайны, тым больш рэльефная і ярчэйшая захавляючая панорама эпохальных дзеянняў нашай партыі і народа, якія ўнеслі рашучы ўклад у справу разгрому фашысцкіх агрэсараў. Гэта быў час суровай і ўсебаковай праверкі, праверкі агнём і крывёю, праверкі на трываласць самых глыбокіх асноў і прынцыпаў новага, сацыялістычнага свету.

Гіганцкія сілы сутыкнуліся ў небылым гістарычным паядынку. Чалавечтва яшчэ не ве-

дала бітваў такога маштабу і такой жорсткасці, ніколі яшчэ не былі кінуты ў горад вайны такія масы людзей і тэхнікі. Гэта была сутычка не толькі дзвюх армій, але і дзвюх процілеглых грамадска-эканамічных сістэм, дзвюх ідэалогій. На паядынак сышліся сілы рэакцыі і прагрэсу, эксплуатацыі і сацыяльнай справядлівасці, тыраніі і свабоды, ілжы і праўды, цемрашальства і розуму. У гэтым класавым проціборстве вырашалася пытанне: хто — каго?

Савецкі народ перамог, ён не мог не перамагчы. Гэта з усёй відавочнасцю вызначылася ўжо на першым этапе вайны, этапе надзвычай цяжкім, калі ў сілу раду вядомых прычын аб'ектыўнай і суб'ектыўнай уласцівасці савецкім людзям давалася звадаць больш вымушанага адступлення, горыч часовых ваенных няўдач. І той, хто бачыў або бачыць у гэтым перыядзе толькі горкі палын паражэння, толькі ланцуг памылак і пралікаў з нашага боку, той заведама глядзіць у крывое люстэрка.

Наша партыя ўжо ў дакументах ваеннага часу дала прынцыповую ацэнку падзей пачатко-

Удзельніцаў урачыстага сходу сустракалі перад Палацам спорту дзяўчаты ў нацыянальных касцюмах і прышпільвалі чырвоныя банты і памятныя значкі.

вага перыяду Вялікай Айчыннай вайны. Цяпер, калі глыбінныя вытокі перамогі савецкага народа вывучаны і даследаваны вельмі грунтоўна, тым больш ясна, што ў першыя ж дні гітлераўскага нашэсця пачалі дзейнічаць фактары пастаяннага, непраходзячага характару, якія прадвызначылі непазбежнасць крушэння фашысцкай авантуры.

Яны, гэтыя фактары, абумоўліваліся выдатнымі па значнасці палітычнымі, сацыяльна-эканамічнымі, ідэйна-маральнымі дасягненнямі савецкага грамадства. Яны сканцэнтраваліся ў велізарным патэнцыяле краіны, створаным намаганнямі партыі і народа ў даваенны перыяд. У многіх адносінах, і перш за ўсё ў маральна-палітычных, Савецкі Саюз валодаў нязмернай перавагай. Духовная зброя нашага народа была неадольная з самага пачатку, бо яна была выкавана Леніным, партыяй, усімі працоўнымі ў дні кастрычніцкага штурму, у гады індустрыялізацыі і калектывізацыі, культурнай рэвалюцыі, у кіпенні легендарных пяцігодкаў. На перамогу, і толькі на перамогу, на перамогу з першага да апошняга дня жорсткай барацьбы з фашызмам з нарастаючай сілай працавалі наш сацыялістычны лад, дзяржава рабочых і сялян, брацтва савецкіх народаў, іх беззапаветная адданасць ідэям марксізму-ленінізму. У сваёй сукупнасці іменна гэтыя фактары ўжо ў 1941 годзе перакрэслілі злавесныя планы нацыстаў.

Мы помнім і ніколі не забудзем грозныя чэрвеньскія дні сорака першага года, калі чалавек да чалавек, горад да горада, рэспубліка да рэспублікі, усё нацыі і народнасці Краіны Саветаў узяліся на абарону Радзімы, заваў сацыялізму.

Мы помнім і ніколі не забудзем мужнасць абаронцаў легендарнай Брэсцкай крэпасці, стойкасць пагранічнікаў, якія прынялі на сябе першы ўдар страшэннай гітлераўскай ваеннай машыны. У неймаверна цяжкіх умовах змагаліся воіны Чырвонай Арміі і апалчэнцы, арганізаванасць і сіла супраціўлення якіх з кожным днём нарасталі. На вялікіх і малых рубяжах па ворагу наносіліся ўсе больш адчувальныя ўдары. Прыкладам таму могуць служыць падзеі ля горада Магілёва і на іншых важных участках абароны.

Барацьба з фашысцкім агрэсарам набыла ўсенародны характар, і ў гэтай барацьбе савецкія людзі стаялі насмерць. Іх натхняла неўміручая ленин-

ская справа, іх вяла ўперад, узымала на подзвігі партыя Леніна. Яна стала на чале народаў, які змагаўся, яна была партыяй, якая змагалася. Каля двух мільёнаў камуністаў аддалі жыццё за справядлівую справу. Партыя была душой і сэрцам, стратэгам і арганізатарам нашай слаўнай перамогі. Там, дзе не вытрымліваў метал, дзе плавіўся ў агні баёў нават камень, трымаліся да апошняга, змагаліся і перамагалі савецкія людзі, у авангардзе якіх былі камуністы і камсамольцы. Так было на подступах да Масквы і Ленінграда, ля сцен Кіева, Севастопаля і Адэсы, пад Сталінградам, Керчу і Новарасійскам, на вогненнай Курскай дузе, у бітвах на берагах Дняпра і ў беларускіх лясах, на ўсіх этапах свяшчэннай народнай вайны.

Масавы гераізм, мужнасць і адвага, праўленныя ў тыя гады савецкімі людзьмі, беспрэцэдэнтныя. І гэта з'ява заканамерная, гістарычна абумоўленая. Яна выхавана рэвалюцыйнымі традыцыямі рабочага класа нашай Радзімы, перамаганым Кастрычнікам. Яна была ідэйна і маральна падрыхтавана гіганцкай дзейнасцю партыі па фарміраванню новага чалавек. Карэнні гераічнага — у самой прыродзе камуністычнай ідэйнасці, якая падывае людзей на самаадданасць, беззапаветнае служэнне народу, прынцыпам сацыяльнай справядлівасці.

У свой час М. Горкі назваў савецкага чалавек «самым неабходным на зямлі». Вялікая Айчынная вайна пацвердзіла правільнасць гэтых слоў. Савецкі народ выступіў як асноўная сіла, як авангард барацьбы за прагрэс, як выратавальнік цывілізацыі. Нашы людзі крывёй сваёй змацвалі непарушнае баявое інтэрнацыянальнае брацтва з народамі Польшчы, Чэхаславакіі, Югаславіі, Балгарыі і іншых краін Еўропы, якія актыўна ўключыліся ў антыфашысцкую барацьбу. Чырвоную Армію-вызваліцельніцу з радасцю сустракалі Варшава і Прага, Сафія і Бялград, гарады і людзі іншых краін Еўропы. Сяг, узняты савецкім воінам над пераможаным рэйхстагам, стаў сцягам свабоды і міру.

Таму мы з найвялікшым пачуццём гордасці гаворым: іменна ён, савецкі чалавек, ёсць вышэйшае і самае яркае ўвасабленне нашай слаўнай пер-

рамогі. І ўсім тварцам яе беларускі народ прыносіць свой зямны паклон, выказвае сваю бязмерную любоў і ўдзячнасць.

У першую чаргу мы аддаём высокую пашану і найглыбейшую падзяку нашым доблесным Узброеным Сілам, усім удзельнікам Беларускай наступальнай аперацыі, якія прадэманстравалі непахісную волю да перамогі, узоры савецкай ваеннай стратэгіі і тактыкі.

Наш народ беражліва, з любоўю і павагай захоўвае і ўвечывае ўсё, што звязана з імёнамі, ратнымі справамі і подзвігамі слаўных вызваліцеляў Беларусі — воінаў Узброеных Сіл Краіны Саветаў.

Такая ж неўміручая памяць аб тысячах і тысячах савецкіх патрыётаў, якія ў найцяжэйшых умовах на часова акупіраванай ворагам тэрыторыі па загаду свайго сэрца, па закліку партыі, Радзімы разгарнулі свяшчэнную ўсенародную барацьбу з захопнікамі. Гэта гераічная народная эпопея дала яшчэ адно выдатнае пацярджэнне вялікай празорлівасці У. І. Леніна, які гаварыў, што «ніколі не перамогуць таго народа, у якім рабочыя і сяляне ў большасці сваёй пазналі, адчулі і ўбачылі, што яны адстаяваюць сваю, Савецкую ўладу — уладу працоўных, што адстаяваюць тую справу, перамога якой ім і іх дзесяцям забяспечыць магчымасць карыстацца ўсімі дабрамі культуры, усімі стварэннямі чалавечай працы».

Тры гады вісеў над рэспублікай змрок фашысцкай акупацыі. Імкнуўся паставіць на калені савецкіх людзей, гітлераўцы пакрылі нашу тэрыторыю, як і іншыя акупіраваныя землі, канцлагерамі і турмамі, шыбеніцамі і гестапаўскімі засценкамі, сеялі насілле і разбурэнне, гора і смерць. Аднак і ў гэтых умовах жудаснага фашысцкага тэрору аковы гітлераўскага рабства рваліся штодзёна і штогадзіна пад ударамі народнага гневу.

На часова акупіраванай тэрыторыі Беларусі дні і ночы гарэла полымя небывалай па сваіх маштабах і характару ўсенароднай партызанскай вайны. У тыле ворага былі створаны і вялі актыўную ўзброеную барацьбу 213 партызанскіх брыгад, а таксама 258 самастойна дзеючых партызанскіх атрадаў. У іх налічвалася больш чым 370 тысяч байцоў.

Самааддана і стойка змагаліся з ворагам у гарадах і пасёлках звыш 70 тысяч падпольшчыкаў. Як у асаджаных крэпасцях, адчувалі сябе акупанты ў Мінску, Віцебску, Брэсце, Гомелі, Магілёве, Оршы, Бабруйску, Пінску і іншых гарадах і населеных пунктах. Вораг у поўнай меры адчуў на сабе сілу нянавісці непакорнага народа і яго бязстрашнасць, ідэйную стойкасць і перакананасць у барацьбе за справядлівую справу.

Як адзначаў таварыш Л. І. Брэжнеў, выступаючы ў Мінску, «гэта быў не проста стыхійны выбух народнага гневу, а настойлівая, упорная, добра арганізаваная барацьба народа сацыялістычнай краіны, кіруюмага баявым авангардам — партыяй камуністаў». Не адвага храбрых адзіночак і неўсвадомленая злочас асуджаных узнімалі савецкіх людзей на

барацьбу з прыгнятальнікамі. Іх узнімала перш за ўсё і гаюным чынам камуністычная перакананасць, адданасць Савецкай уладзе, ідэалам сацыялізму. Гэта быў адпор ворагу, які зрабіў замах на святая святых — заваёвы Вялікага Кастрычніка, адпор, глыбока ўсвадомлены, падрыхтаваны ўсім ходам сацыялістычнага развіцця нашай краіны, усім укладам савецкага жыцця, якое накіроўвалася Камуністычнай партыяй. Гэта была сапраўды масавая, у поўным сэнсе гэтага слова ўсенародная вайна. І героём у ёй быў кожны, хто мог і не мог стаяць у ваенным строі: і баец партызанскага атрада, і вясковы хлапчук, які стаў сувязным, і сівалосы дзед, што ўказваў партызанам сцежку праз непраходныя балоты, і жанчына, якая даглядала раненых. Героямі былі ўсе, у кім жыла вялікая любоў да Радзімы і пякучая класавая нянавісць да фашызму.

Аддаючы належнае тым, хто можна змагаўся з жорсткім і каварным ворагам, асабліва хцелася б падкрэсліць ролю рабочага класа як перадавой, самай арганізаванай сілы ўсенароднага супраціўлення. Подзвіг Канстанціна Сяргеевіча Заслонава — гэта подзвіг усёй рабочай падпольнай групы, якая бязстрашна дзейнічала на Аршанскім чыгуначным вузле, гэта подзвіг байцоў партызанскай брыгады на чале з гэтым легендарным героем нашага народа. Многія партызанскія атрады фактычна выраслі з падпольных рабочых груп, якія дзейнічалі ў гарадах і заводскіх пасёлках. Так, рабочыя мінскіх заводаў і фабрык складалі практычна палавіну баявога саставу партызанскіх падраздзяленняў, створаных па ініцыятыве Мінскага падпольнага гаркома партыі.

Рабочыя былі ядром і партызанскага руху, і камуністычнага падполля. Іх наземна значалі высокая класавая свядомасць, пралетарская стойкасць, дух арганізаванасці і дысцыпліны. Наш гераічны рабочы клас, як заўсёды, і ў гэты крытычны для Радзімы момант праявіў рэвалюцыйную сталасць і з гонарам выканаў сваю ролю ўдарнай, авангарднай сілы народнай вызваленчай вайны.

Партызаны і падпольшчыкі тысячамі ніцэй былі звязаны з народам. Танкіст Аляксей Данукалаў выйшаў з акружэння з некалькімі байцамі. Хутка гэта група храбрацоў павялічылася больш чым у 100 разоў, ператварылася ў адну з першых у Беларусі партызанскіх брыгад — брыгаду «Аляксея». Так было ўсюды. Атрады і групы народных мсціўцаў пастаянна раслі, чэрпалі сілы з вялікага людскога масіва, напаленага полымем гневу і пагарды да занявольнікаў.

Ні жорсткія праследаванні, ні раз'юшаная фашысцкая прапаганда і распальванне нацыяналізму, ні масавыя рэпрэсіі супраць мірных жыхароў — нішто не змагло пахіснуць у нашых людзях адданасці камуністычным ідэалам, сацыялістычнаму ладу жыцця, разарваць тое, што моцна звязвала іх з роднай Савецкай уладай, з партыяй Леніна, з заваёвамі сацыялізму. Іменна ў гэтым —

Мінск. 30 чэрвеня 1974 г. Урачыстае шэсце калоны ветэранаў.

самыя глыбокія каранні ўсенароднага партызанскага руху. Высокая свядомасць і палыманы патрыятызм, бязмежная любоў да Радзімы Кастрычніка, калектывізм і пралетарскі інтэрнацыяналізм, яснае разуменне мэты і задач барацьбы, вера ў правільнасць і неадольнасць нашай справядлівай справы, у сілу і магутнасць савецкага грамадскага і дзяржаўнага ладу — вось тыя асноўныя фактары, якія вызначалі сацыяльную прыроду, а значыць, масавы характар, маштабнасць і высокую выніковасць баявых патрыятычных дзеянняў народа ў тыле ворага.

Як вядома, заклікі і рашэнні нашай партыі, яе практычная дзейнасць у неверагодна цяжкіх і складаных умовах фашысцкай акупацыі знаходзілі найшырэйшы водгук, поўную падтрымку ў народе і станавіліся своеасаблівай грознай зброяй ўсенароднай партызанскай барацьбы. Меры, якія прымаліся ў гэтым напрамку, рабілі такое высокае арганізуючае і мабілізуючае ўздзеянне на масы дзякуючы вынікам велізарнай работы партыі і Савецкай дзяржавы ў даваенны перыяд, іх тытанічным намаганням па фарміраванню пакаленняў людзей новай сацыялістычнай фармацыі, патрыётаў савецкага складу. Іменна гэта акалічнасць у рашаючай меры вызначыла з першых жа дзён варажой акупацыі нарастаючы ўзровень і напал усеагульнага народнага супраціўлення, душой, арганізуючай і накіроўваючай сілай якога была Камуністычная партыя і адзін з яе баявых атрадаў — Кампартыя Беларусі.

На акупіраванай ворагам тэрыторыі рэспублікі зладжана дзейнічалі 10 падпольных абкомаў партыі, 193 міжрайкомы, гаркомы і райкомы, звыш 1200 пярвічных партарганізацый у партызанскіх атрадах і брыгадах, 184 тэрытарыяльныя падпольныя партарганізацыі, у радах якіх налічвалася ўвогуле больш чым 35 тысяч камуністаў.

Баявым памочнікам партыі ў мабілізацыі моладзі на ўсенародную партызанскую барацьбу з'яўляўся Ленінскі камсамол. Аб тым, якім бязспрэчным аўтарытэтам сярод нашых людзей карысталіся партыя і камсамол, сведчыць і тое, што ў час акупацыі ў рады Кампартыі было прынята ў рэспубліцы 10 тысяч чалавек, а ў рады камсамолу ўліліся дзесяткі тысяч юнакоў і дзяўчат. Дзякуючы ўмеламу партыйнаму кіраўніцтву ўсеабдымнай народнай барацьбой, цеснаму ўзаемадзеянню партызан і падпольшчыкаў, якія ў сваю чаргу ўвязалі сабе дзеянні з баявымі аперацыямі савецкіх войскаў на франтах Айчынай вайны, праціўнік не толькі панёс велізарныя страты ў жывой сіле і тэхніцы, але, па сутнасці, надломлены быў і маральна. За гады барацьбы з фашысцкімі акупантамі патрыёты на тэрыторыі Беларусі вывелі са строю больш чым паўмільёна гітлераўцаў, падарвалі 11 128 варажых эшалонаў, 34 бронепаязды, разграмілі 29 чыгуначных станцый, знішчылі звыш 18 тысяч аўтамашын, збілі ў паветры і падарвалі на аэрадромах 305 самалётаў, падбілі 1355 танкаў і бронемашын, разграмілі 948 штабоў і гарнізонаў ворага, 939 розных ваенных складаў, легендарнай славай аваяны сакрушальныя ўдары партызан і падпольшчыкаў па камунікацыях акупантаў, якія ўвайшлі ў гісторыю пад назвай слаўтай «рэйкавай вайны».

Адначасовае правядзенне ўсімі наяўнымі баявымі сіламі народных мсціўцаў так званых «партызанскіх канцэртаў» на чыгуначных камунікацыях ворага не раз поўнасцю паралізоўвала, выводзіла са строю на працягла тэрмін амаль усе чыгуначныя магістралі на тэрыторыі Беларусі.

Лічу патрэбным падкрэсліць таксама і тое, што правядзенне ў такіх маштабах «рэйкавай вайны» стала магчымым у выніку зладжанай каардынацыі

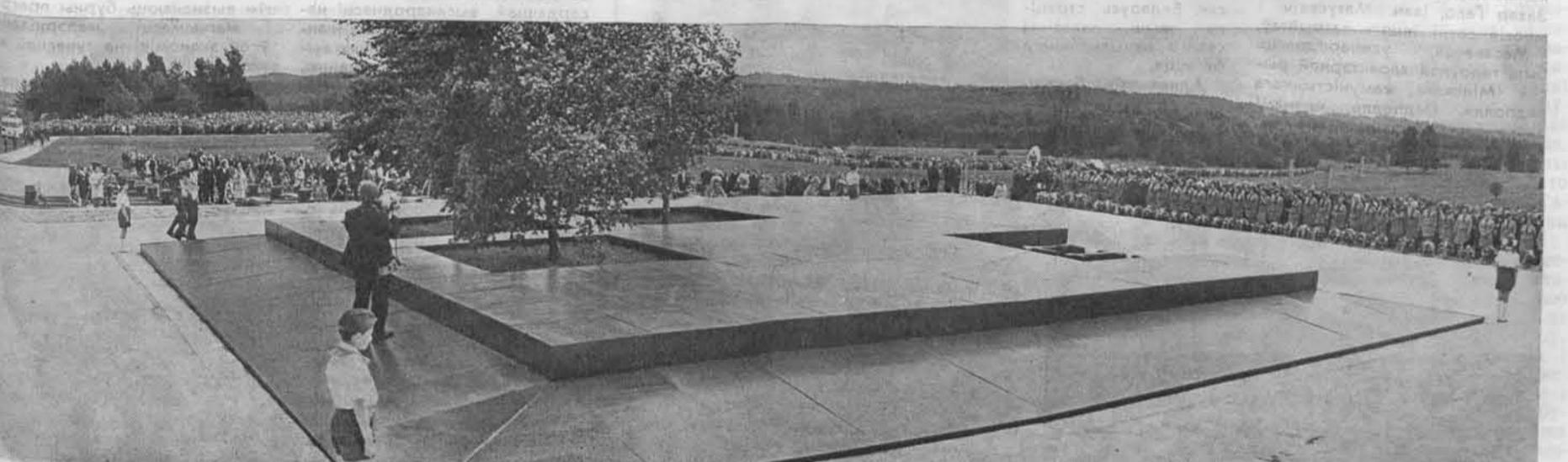
дзеянняў буйных партызанскіх сіл, высокага ўзроўню кіраўніцтва імі з боку ЦК КП(б)Б і Цэнтральнага штаба партызанскага руху на чале з таварышам Панамарэнкам Пенцеляйманам Кандратавічам. Разам з ім вялікую і плённую работу па кіраўніцтве ўсенародным партызанскім рухам у Беларусі вялі сакратары ЦК КП(б)Б Пётр Захаравіч Калінін, Уладзімір Нічыпаравіч Малін, Мікалай Яфрэмавіч Аўхімовіч, Рыгор Барысавіч Эйдзінаў, Іван Пятровіч Ганенка, Іосіф Іванавіч Рыжыкаў і іншыя сакратары Цэнтральнага Камітэта, а таксама многія адказныя таварышы, якія ўзначальвалі ў той перыяд розныя ўчасткі ў ЦК і штабе партызанскага руху. Мы горача і сардэчна вітаем тав. Панамарэнку П. К. і іншых былых сакратароў ЦК КП(б) Беларусі, якія прысутнічаюць на нашым урачыстым сходзе.

Пад кіраўніцтвам ЦК КП(б)Б вельмі важную ролю ў мабілізацыі камсамольцаў, юнакоў і дзяўчат рэспублікі на барацьбу з ворагам адыгралі сакратары ЦК камсамолу Беларусі: Міхаіл Васільевіч Зімянін, Кірыл Трафімавіч Мазураў, Фёдар Анісімавіч Сурганаў, Сяргей Осіпавіч Прытыцкі і іншыя адказныя работнікі рэспубліканскай камсамольскай арганізацыі ваеннага часу.

Да канца 1943 года пад сваім кантролем партызаны трымалі да 60 працэнтаў усёй тэрыторыі рэспублікі. Тысячы населеных пунктаў, у тым ліку 20 райцэнтраў, былі ачышчаны ад акупантаў. Утварыліся велізарныя партызанскія зоны, дзе поўнасцю была адноўлена Савецкая ўлада.

Такія поспехі партызанскага руху сталі магчымымі ў выніку вялікай дапамогі з боку Цэнтральнага Камітэта нашай партыі і Савецкага ўрада, усяго савецкага народа. Праз так званыя «віцебскія (суражскія) вароты», якія трымалі адкрытымі байцы і Беларускай пар-

[Працяг на 6-й стар.]

29 чэрвеня 1974 г. Масавы мітынг памяці ахвяр фашызму на мемарыяльным комплексе «Хатынь».

ВЕЛІЧ НЕЎМІРУЧАГА ПОДЗВІГУ НАРОДА

[Працяг. Пачатак на 4-й стар.]

тытанскай брыгады на чале з легендарным бацькам Мінаем і воіны з саставу 4-й ударнай арміі, няспынным патокам паступалі на тэрыторыю рэспублікі ўзбраенне, боепрыпасы, абмундзіраванне, медыкаменты, эвакуіраваліся ў глыбокія савецкі тыл раненыя. Тысячы вылетаў у размяшчэнне народных мсціўцаў зрабілі з Вялікай зямлі мужныя савецкія лётчыкі.

У партызанскім руху ярка праявілася непарушная сацыяльная і інтэрнацыянальная агульнасць савецкіх людзей. У атрадах і брыгадах, у падпольных арганізацыях Беларусі плячо ў плячо змагаліся з ворагам сыны і дочки ўсіх народаў Саюза ССР. Беларускія партызаны цесна ўзаемадзейнічалі, праводзілі сумесныя аперацыі са сваімі братамі па зброі з суседніх абласцей Рэспублікі Федэрацыі, Украіны, Літвы, Латвіі. У радах беларускіх партызан адважна змагаліся патрыёты-антыфашысты Польшчы, Чэхаславакіі, Югаславіі, Балгарыі, Францыі і шэрагу іншых еўрапейскіх краін.

У ходзе жорсткай барацьбы з акупантамі з асяроддзя рабочага класа, працоўнага сялянства, інтэлігенцыі вылучыліся сапраўдныя народныя героі, выдатныя партызанскія ваякі, таленавітыя арганізатары і кіраўнікі патрыятычнага руху мас. Сярод іх Васіль Іванавіч Казлоў, Аляксей Яфімавіч Кляшчоў, Ілья Паўлавіч Кожар, Уладзімір Елісеевіч Лабанок, Раман Навумавіч Мачулінскі, Уладзімір Зянонавіч Царук, Васіль Яфімавіч Чарнышоў, Фёдар Міхайлавіч Язюковіч і іншыя. Нягаснай славай пакрылі сябе такія народныя самародкі з бальшавіцкай гвардыі, як Васіль Корж, Кірыла Арлоўскі, Мінай Шмыроў і многія, многія праслаўленыя арганізатары і героі ўсенароднай партызанскай барацьбы.

Асабліваю, найярчэйшую старонку ў летапіс гераічных народных подзвігаў ўпісалі ў суровы ваенны час рабочыя, жыхары Мінска. У перыяд фашысцкага нашэсця яны не здадліся, не разгубіліся, не палі духам. Не маючы ні зброі, ні боепрыпасу, сталі на абарону роднай Айчыны мужчыны, жанчыны, дзеці. Узброенаму да зубоў, моцнаму і злоснаму праціўніку яны проціпаставілі сваю бязмежную любоў да Радзімы, адданасць Камуністычнай партыі, Савецкай уладзе.

Назаўсёды запамінацца светлыя імёны тых мужных людзей, якія ў ліку першых уступілі ў барацьбу з гітлераўскімі акупантамі і аддалі сваё жыццё за нашу справядлівую справу. Гэта—Ісай Казінец, Сцяпан Заяц, Васіль Жудро, Дзмітрый Караткевіч, Вячаслаў Нікіфараў, Кірыл Трус, Вольга Шчарбацэвіч, Марына Малаковіч, Уладзімір Амелянюк, Іван Кабушкін, Мікалай Кедышка, Яўген Клумаў, Захар Гало, Іван Матусевіч і многія сотні іншых патрыётаў.

Масавасць, усенароднасць былі галоўнай характэрнай рысай Мінскага камуністычнага падполля. Падполле, членамі якога было больш чым дзевяць тысяч чалавек, карысталася падтрымкай найшырэйшых

слаёў насельніцтва горада. Тут актыўна дзейнічалі восем нелегальных друкарняў, выходзіла газета «Звязда», ужо сам факт выдання якой ва ўмовах жудаснага акупацыйнага рэжыму з'яўляўся, па сутнасці, гераічным подзвігам.

За 1 100 дзён і начэй барацьбы мінскія падпольшчыкі зрабілі амаль паўтары тысячы дыверсій. Назаву толькі некаторыя. У разгар бітвы пад Масквой патрыёты падарвалі вадакачку і воданепорную сетку. Чыгуначны вузел бяздзейнічаў 12 дзён. 50 паравозаў было замарожана і выведзена са строю. У ліпені-жніўні 1943 года, калі ішла бітва пад Арлом і Курскам, падпольшчыкі прывялі ў непрагоднасць 155 паравозаў. Толькі ў другой палавіне 1943 года на чыгуначным вузле было зроблена больш чым 50 дыверсій.

Да буйнейшых аперацый мінскіх падпольшчыкаў адносяцца дыверсіі на заводах, дзе акупанты рамантавалі танкі, паравозы, вагоны; выбухі на гарадской электрастанцыі, у штабе авіяцыйнай часці, інтэрнаце лётчыкаў-афіцэраў, афіцэрскім казіно, на хлебазаводе і іншых аб'ектах, якія выкарыстоўваліся ворагам.

Духам бяспрашнасці і адвагі аваяны подзвігі падпольшчыц Алены Рыгораўны Мазанік і Марыі Барысаўны Осіпавай, якія пры садзейнічанні Надзеі Віктараўны Траян і Мікалая Пракопавіча Дразда прывялі ў выкананне прыговор народных мсціўцаў—знішчылі ката беларускага народа гітлераўскага намесніка ў Беларусі Кубэ. Караючая рука падпольшчыкаў напаткала і многіх іншых фашысцкіх галаварэзаў.

Бязмежная наша даніна павагі і любові да тых, хто сваёй крывёй, жыццём сваім аплаціў нашу свабоду, наша шчасце. Вечная слава падпольшчыкам і патрыётам Мінска, чые нягасныя подзвігі зрабілі нашу сталіцу вечна жывым сімвалам мужнасці і гераізму. Мінск і мінчане ўнеслі і ўносяць дастойны ўклад у скарбніцу ратных і працоўных подзвігаў савецкага народа, народа-пераможцы.

Дарагой, нечуваная высокая цаной дасталася нам перамога. Вайна пакінула свой страшны след, свае кровавачывыя раны на велізарных прасторах нашай краіны. У Беларусі ж, дзе фашысцкі акупацыйны рэжым дзейнічаў на працягу трох гадоў з усёй уласцівай яму лютасцю, разбурэнні і ахвяры былі такімі, што яны і да гэтага часу не падаюцца ўяўленню. Ёсць лічы, якія немагчыма забыць і якія нязменна аддаюцца вострым болям у сэрцы кожнага сумленнага чалавека.

Фактычна поўнасцю былі знішчаны прамысловыя прадпрыемствы рэспублікі, установы навукі, культуры, народнай асветы і аховы здароўя, разбураны і спалены 209 гарадоў і раённых цэнтраў, а таксама 9 200 сёл і вёсак. Беларусь страціла звыш палавіны свайго нацыянальнага багацця.

Аднак якімі б вялікімі ні былі страты эканамічнага, матэрыяльнага парадку, усё ж

яны паўняльныя. Але страты ў людзях (а ў гады вайны загінуў кожны чацвёрты жыхар рэспублікі) — гэтыя нечуваны цяжкія страты беззваротныя.

Бязмежная ўвага Савецкай дзяржавы, нашага грамадства да сем'яў загінуўшых, былых воінаў і партызан. За пасляваенныя гады спецыяльна для іх у рэспубліцы пабудавана 180 тысяч дамоў і выдзелена 130 тысяч кватэр з дзяржаўнага жыллага фонду. Прадпрыемствы, калгасы і саўгасы шэфтуюць больш чым над 13 тысячамі сем'яў герояў і ветэранаў вайны, дапамагаючы ім у вырашэнні многіх пытанняў жыцця, працы і быту. У гэтым плане прымаецца нямаля і іншых мер з боку дзяржаўных і грамадскіх арганізацый.

Мінулая вайна і цяпер напамінае аб сабе вельмі многім. Ніхто і ніколі не верне асірацелым дзецям загінуўшага бацьку, маці—сыноў і дачок, якія склалі галаву на полях бітваў. Непазбыўнае гора жанчын, што страцілі мужоў, гора соцень тысяч людзей, якія страцілі сваіх родных і блізкіх, сяброў і таварышаў.

Трагедыя закранула практычна кожную сям'ю. І тым большую павагу і захапленне выклікаюць людзі, якія змаглі пераадолець горыч гэтых непараўняльных страт, не палі духам, не паддаліся адчаю і, кіруючыся гарачым патрыятычным пачуццём, разам з усімі савецкімі людзьмі самааддана працавалі: адраджалі да жыцця гарады і вёскі, узнімалі фабрыкі і заводы, аднаўлялі калгасы і саўгасы.

Народжаныя Кастрычнікам пакаленні, якія перажылі жахі вайны, навечна зацвердзілі за сабой высокую прывілею пераможцаў, якія зламалі хрыбет фашысцкаму зверу і ў пасляваенны перыяд ажыццявілі вялікі працоўны подзвіг, па сваёй сутнасці і выніках раўназначны гераічным здзяйсненням ваеннага часу.

Былыя франтавікі, партызаны і падпольшчыкі, а таксама падлеткі, чые дзяцінства і юнацтва былі апалены вайной, сталі ў строй гвардзейцаў працоўнага фронту. Яны мужна пайшлі на пажарышчы і папалішчы, прыйшлі на палі, зрытыя акапамі, усеяныя кулямі і асколкамі, каб адрадіць да жыцця, зрабіць яшчэ больш магутнай і прыгажэйшай нашу вялікую Радзіму, рэспубліку нашу, родную зямлю савецкую.

І сённяшняе свята—гэта свята велічы і славы мільёнаў стойкіх сыноў і дачок сацыялістычнай Айчыны, якія правялі ідэйную сталасць, стойкасць, чызгаснае імкненне і волю да вялікіх спраў і здзяйсненняў у імя ўмацавання нашай магутнай Савецкай дзяржавы.

Дзiesiąты тысяч ветэранаў вайны і сёння разам з пакаленнем народжаных ужо ў пасля-

Мужнасць бацькоў у спадчыну нашчадкам.

ваенныя гады актыўна і плённа ўдзельнічаюць у гаспадарчым і культурным будаўніцтве, перадаюць свой багаты вопыт і майстэрства моладзі, вучаць яе палымана любіць Айчыну, змагацца і перамагаць у імя трыумфу камуністычных ідэалаў.

Гонар і слава ветэранам вайны, гвардзейцам аднаўленчых работ, усім, хто абараніў і памножыў вялікія заваёвы сацыялізму! Новых вам поспехаў і здзяйсненняў, дарагія сябры!

У нас нямаля аднавіліся вайны, якія да гэтага часу адчуваюць боль цяжкіх франтавых ран і хвароб. Яны іх стойка пераносаць і ў меру сваіх сіл працуюць, уносяць свой уклад у нашу агульную справу. Мы ад душы вітаем вас, дарагія і паважаныя таварышы, і жадаем вам здароўя, жыццесцвярдзальнага аптымізму, бадзёрасці духу, стойкасці і ўсяго самага добрага!

Грамадзянскі, маральны, чыста чалавечы абавязак усіх, хто звязаны з задавальненнем патрэб і запатрабаванняў інвалідаў вайны, — праяўляць да іх сардэчную цеплыню, клопаты і ўвагу, памятаючы, што гэтыя людзі аддалі для Радзімы ўсё, што маглі, і наш свята абавязак зрабіць для іх максімум магчымага.

Калі мы аддаём належнае гераізму і найвялікшаму самаахвяраванню, праяўленым савецкімі людзьмі, нельга не сказаць асабліва аб непераўздыдзеных мужнасці і працавітасці, аб дзівоснай жыццёстойкасці і сардэчнай высакароднасці нашых выдатных, цудоўных жанчын. Яны на сваіх плячах вынеслі нечувалы цяжар вайны, нягоды і цяжасці аднаўлення перыяду. Яны паспявалі рабіць усё, рабіць, калі трэба, за дваіх, за траіх, не лічычыся са

здароўем, з часам, з межамі чыста чалавечых сіл і магчымасцей. Яны не толькі выконвалі часам самую цяжкую работу, але і выходзілі дзяцей, вучылі іх дабру і мужнасці, прывіталі ім высакародныя якасці савецкага патрыёта і грамадзяніна.

Вось чаму хочацца ад усяго сэрца сказаць вялікае дзякуй нашым слаўным працаўніцам, нашым цудоўным жанчынам. Ім — наша сардэчная ўдзячнасць, наша найглыбейшая павага. Няхай вам, дарагія жанчыны, спадарожнічаюць у працы і жыцці ўдачы і добрыя справы, шчасце і дабрабыт!

Аглядаючы шлях, пройдзены рэспублікай за мінулыя 30 гадоў, ацэньваючы дасягнутыя намі рубяжы, кожны наглядна пераконваецца ў тым, што гераічныя намаганні многіх пакаленняў савецкіх людзей, іх воля і энергія не прапалі дарэмна і ўвянчаліся выдатнымі поспехамі.

За рэкордна кароткі тэрмін Беларусь, як і іншыя брацкія рэспублікі, не толькі аднавіла свой даваенны эканамічны і культурны патэнцыял, але ўзялася на якасна новыя вышыні ў развіцці прадукцыйных сіл, ва ўзбагачэнні і ўдасканальненні ўсіх бакоў грамадскага жыцця. Прынцыпова іншым стала само аблічча народнай гаспадаркі рэспублікі. У нас за пасляваенныя гады ўзніклі і развіваюцца ў вельмі добрым тэмпе такія галіны, якіх не было да вайны і якія сёння ў многім вызначаюць бурны прагрэс і магчымасці мадэрнізацыі ўсёй эканомікі на сучаснай аснове.

Агульны аб'ём прамысловай вытворчасці ў 1973 годзе павялічыўся ў параўнанні з 1950 годам у 10 разоў. [Заканчэнне на 7-й стар.]

29 чэрвеня 1974 г. Мітынг-маніфестацыя ля Кургана Славы, прысвечаны Савецкай Арміі-вызваліцельніцы.

ВЕЛІЧ НЕЎМІРУЧАГА ПОДЗВІГУ НАРОДА

[Заканчэнне.
Пачатак на 4-й стар.]

дам у 14,7 раза, а ў адносінах да 1940 года — у 17 разоў. Цяпер у рэспубліцы толькі за 22 дні выпускаецца столькі прадукцыі, колькі яе выраблялася за ўвесь 1940 год. Выпуск прадукцыі машынабудавання і металапрацоўчай прамысловасці ў параўнанні з даваенным перыядам павялічыўся ў 145 разоў, выпрацоўка электраэнергіі — у 45, вытворчасць будаўнічых матэрыялаў — у 27 разоў.

На беларускай зямлі пабудаваны новыя магутныя прамысловыя комплексы, выраслі гарады, якіх раней не было: Салігорск, Наваполацк, Светлагорск, Жодзіна, Белаазёрск, Новалукомль — цэнтры вялікай хіміі, энергетыкі і машынабудавання.

Нашай агульнай гордасцю з'яўляецца няўхільны рост рабочага класа, у радах якога з'явіліся шахцёры, нафтавікі, майстры электронікі, прыборабудавання і раду іншых спецыяльнасцей, якіх не ведала даваенная Беларусь.

Радзикальна змянілася становішча спраў і ў сельскай гаспадарцы. У выніку ажыццёўлення партыяй мер па пераадоленню адставання гэтай жывёлагаважнай галіны эканомікі, і перш за ўсё ўмацавання матэрыяльна-тэхнічнай базы калгасаў і саўгасаў, шырокая меліярацыя зямель, прыкметна павялічылася эфектыўнасць сельскагаспадарчай вытворчасці. Дастаткова сказаць, што толькі за апошнія восем гадоў ураджайнасць збожжавых культур у рэспубліцы практычна падвоілася, склаўшы ў мінулым годзе 22 цэнтнеры з гектара. У параўнанні з даваенным 1940 годам валзавыя зборы збожжа ў калгасах і дзяржгасах выраслі ў 4,1 раз, а вытворчасць мяса — у 14, малака — у 13 разоў. Дзяржаўныя закупкі мяса павялічыліся за гэты перыяд больш чым у 6 разоў, малака і малочных прадуктаў — у 14 разоў.

Планамерны перавод сельскагаспадарчай вытворчасці на індустрыяльную аснову, які ажыццяўляецца ў адпаведнасці з курсам партыі, карэнным чынам мяняе ўсю абстаноўку ў вёсцы, нязмерна расшырае магчымасці і перспектывы пераадолення істотных адрозненняў паміж гарадамі і вёскамі. У шмат разоў узрос патэнцыял навукі і культуры, якія сталі адным з магутных фактараў усеахапаючага прагрэсу як эканомікі, так і духоўнага жыцця людзей.

Словам, сённяшняя Беларусь з'яўляецца квітнеючай высокаразвітай рэспублікай, якая ўносіць усё больш важкі ўклад у павышэнне матэрыяльных і духоўных багаццяў нашага шматнацыянальнага сацыялістычнага грамадства.

Усё тое, чаго мы дасягнулі, увазбляе і выражае стваральную сілу працы народа, высокі дух народнага энтузіязму, народнай творчасці, беззапаветнай адданасці рабочых, сялян, інтэлігенцыі рэспубліцы справе Леніна, камуністычнай агульнанароднай справе.

Разам з тым у нашых поспехах і дасягненнях, як у фокусе, канцэнтруецца і матэрыялізуюцца неадольная магутнасць брацкага ўзаемаўзбагачальнага супрацоўніцтва народаў Саюза ССР. Уся краіна дэпамагала ўзнімаць з руін і паялішчаў беларускія гарады і вёскі. ЦК КПСС і саюзны ўрад аказалі і аказваюць самую эфектыўную падтрымку ў развіцці прадукцыйных сіл, росквіце ўсіх бакоў жыцця нашага народа.

Працоўныя рэспублікі бясконца ўдзячныя роднай партыі, Ленінскаму Цэнтральнаму Камітэту, усім народам Савецкай краіны за вялікае шчасце адчуваць штодзённа цяпло клопатаў, увагі і дапамогі, адчуваць жыватворную атмасферу інтэр-

нацыянальнага братства, у якой лёгка дыхаецца, добра працуецца і цудоўна жывецца.

Нашы людзі з аптымізмам глядзяць у заўтрашні дзень. Сусветна-гістарычныя заваёвы сацыялізму, стваральная праца савецкага народа ахоўваюцца надзейна. Узрастаючая эканамічная і абаронная магутнасць СССР, усёй сусветнай сацыялістычнай сдружнасці — галоўная і самая трывалая гарантыя неадольнасці справы прагрэсу і міру на зямлі.

Гістарычная Праграма міру, выпрацаваная XXIV з'ездам КПСС, стала сапраўдным сцягам усіх міралюбівых і дэмакратычных сіл, магутным фактарам аздараўлення міжнароднай абстаноўкі. Яна асабліва дарагая нам, савецкім людзям, якія зведалі ўсю горыч і цяжкасць ваенных бедстваў і таму берагучы як зрэнку вока найвялікшы вынік крывёю заваяванай перамогі — шчасце міру стваральнай працы.

Вось чаму наш народ гаворыць ленінскай партыі, Палітбюро Цэнтральнага Камітэта і асабіста Генеральнаму сакратару ЦК КПСС таварышу Л. І. Брэжневу, які прайшоў з мільёнамі савецкіх салдат Айчынную вайну з першага да апошняга дня, вялікае сардэчнае дзякуй за нястомную і плённую дзейнасць у імя ўмацавання міру, дзеля стварэння спрыяльных знешнепалітычных умоў для будовы камунізму.

Працоўныя нашай рэспублікі, які ўсе савецкія людзі, з вялікай цікавасцю сочаць за ходам праходзячай цяпер чарговай сустрэчы паміж Генеральным сакратаром ЦК КПСС таварышам Л. І. Брэжневым і Прэзідэнтам ЗША Р. Ніксанам і спадзяюцца, што яна стане яшчэ адной важнай вяхой у паляпшэнні савецка-амерыканскіх адносін, ва ўмацаванні ўсеагульнага міру. Мы з задавальненнем адзначаем, што ў ходзе свайго знаходжання ў Савецкім Саюзе Прэзідэнт ЗША Р. Ніксан наведвае нашу рэспубліку, яе сталіцу — горад-герой Мінск.

Кожны чарговы ініцыятыўны крок нашай краіны ў інтарэсах умацавання бяспекі народаў сустрэкае поўную і самую актыўную падтрымку працоўнай гарадоў і вёсак Беларусі.

Разам з тым наш народ разумее, што ва ўмовах, калі на міжнароднай арэне сутыкаюцца розныя проціборствуючыя сілы, шлях да міру не лёгкі. Яшчэ многае трэба будзе зрабіць, каб працэс разрадка міжнароднай напружанасці стаў незваротным.

Рабочы клас, калгаснае сялянства, інтэлігенцыя рэспублікі, які ўсе савецкія людзі, бязцэп вышэйшы абавязак у тым, каб памнажаць свае стваральныя намаганні і тым самым нарошчваюць эфектыўнасць укладу ў ажыццяўленне ленінскага курсу нашай партыі, у справу далейшага ўмацавання эканамічнага, абароннага і духоўнага патэнцыялу Краіны Саветаў.

І ў гэтыя дні вялікі і радасных урачыстасцей, прысвечаных 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, камуністы, усе працоўныя нашай рэспублікі запэўніваюць родную партыю, брацкія народы Айчыны, што яны з гонарам выканаюць свае абавязальнасці перад Радзімай, азнамянуюць надыходзячае слаўнае 30-годдзе Вялікай Перамогі савецкага народа ў Айчынай вайне новымі ўдарнымі справамі і здзяйсненнямі ў барацьбе за ажыццяўленне гістарычных рашэнняў XXIV з'езда КПСС, паспяховае завяршэнне дзевятай пяцігодкі.

[Прамова П. Машэрава была выслухана з вялікай увагай і неаднаразова перапынялася бурнымі, працяглымі апладысмантамі].

Кветкі да Вечнага агню.

ВЯЛІКАЕ ЎСЕНАРОДНАЕ СВЯТА

[Заканчэнне.
Пачатак на 3-й стар.]

БССР наладзілі прыём у гонар гасцей — удзельнікаў урачыстасцей, што праходзілі ў Мінску.

У ХАТЫНІ І ЛЯ КУРГАНА СЛАВЫ

29 чэрвеня адбыліся далейшыя ўрачыстасці.

Курган Славы знаходзіцца на 21-м кіламетры Маскоўскай шашы. Гэта ўсенародны помнік гераізму савецкіх воінаў-вызваліцеляў, удзельнікаў легендарнай аперацыі «Баграціён». Тут раніцай у суботу адбыўся грандыёзны ўрачысты мітынг-маніфестацыя, прысвечаны Савецкай Арміі. На мітынг прыехалі прадстаўнікі працоўных з Мінска, Барысава, Маладзечна, Жодзіна, суседніх Мінскага, Смалявіцкага і іншых раёнаў і гарадоў рэспублікі, а таксама госці, якія ўдзельнічалі ва ўрачыстасцях, што напярэдадні адбыліся ў беларускай сталіцы.

На мітынг-маніфестацыі прысутнічалі кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, дэлегацыі з братніх савецкіх рэспублік і сацыялістычных краін. Да падножжа Кургана былі ўскладзены гірлянды і кветкі ад партыйных і савецкіх арганізацый, міністэрстваў, вядомых военачальнікаў, дэлегацый, воінскіх часцей, ветэранаў і г. д.

З рэпрадуктараў данесліся пазыўныя Масквы. Голас дыктара перадаў загад Вярхоўнага Галоўнакамандуючага ад 3 ліпеня 1944 года аб авалоданні савецкімі войскамі сталіцай Беларусі — горадам Мінскам. Фанфарысты зайгралі сігнал «Слухайце ўсе!» Мітынг адкрыў другі сакратар ЦК КПБ А. Аксёнаў. Затым з прамовамі перад прысутнымі выступілі Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў, былы камандуючы 65-й арміяй, якая вызваляла Беларусь, двойчы Герой Савецкага Саюза генерал арміі П. Батаў, былы начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху П. Панамарэнка і іншыя прамоўцы.

У заключэнне мітынгу прагучалі гімны СССР і БССР, перад Курганам Славы ўрачыстым маршам прайшлі воіны Чырванасцяжнай Беларускай ваеннай аругі. Пасля ля падножжа Кургана адбылося народнае гуляне.

У гэты дзень людское мора заліла Хатынь. Шматлікія дэлегацыі, ветэраны вайны, былыя партызаны, падпольшчыкі, госці з краіны і з-за рубяжа, маці, якія страцілі сваіх сыноў у час вайны, моладзь, дзеці — тысячы і тысячы людзей ва ўрачыстым і строгім маўчанні

ступалі па тэрыторыі Хатынскага мемарыяла. Усе яны неслі вянкi і кветкі — даніну пашаны тым, каго забілі і закатавалі фашысты.

У Хатынь прыбылі кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, міністры, генералы, ганаровыя госці. Яны падняліся на пляцоўку ля Вечнага агню. Беларуская дзяржаўная харавая акадэмічная капэла выканала песню І. Лучанка аб вогненнай вёсцы. Мітынг адкрыў першы сакратар Мінскага абкома партыі І. Палякоў. З прамовай выступіў Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Ф. Сурганав.

Пасля выступленняў прамоўцаў, сярод якіх былі людзі з загінуўшых вёсак, пачалося ўскладанне кветак і вянкаў. Хатынскую зямлю пакрылі горы кветак. Удзельнікі мітынгу ўклічылі перад святой памяццю тых, хто не дажыў да шчаслівай часіны вызвалення, але сваім жыццём і сваёй смерцю дапамог перамагчы заклятага ворага чалавецтва — фашызм.

УШАНАВАННЕ ВЕТЭРАНАЎ

і ўскладанне вянкаў да помніка У. І. Леніну адбылося на трэці дзень урачыстасцей.

Раніцай 30 чэрвеня бяконцы людскі паток накіраваўся да самага свяшчэннага ў Мінску месца — туды, дзе на мармуровым пастамеце ўзвышаецца бронзавая фігура дарагога Ільча. Наперадзе — зводная калона ветэранаў вайны сямі раёнаў сталіцы. На чале іх — Герой Савецкага Саюза, поўны кавалеры ордэнаў Славы, ганаровыя госці горада-героя Мінска.

Гучыць незабыўная мелодыя песні ваенных год «Свяшчэнная вайна».

Затым Дзяржаўны духавы аркестр РСФСР і хор Беларускага тэлебачання і радыё выконваюць песні аб Леніне, Радзіме, партыі.

Пачынаецца ўрачыстая цырымонія ўскладання кветак да помніка Леніну. Да падножжа манумента ставяцца карзіны, напоўненыя яркімі ружамі, ад партыйных, савецкіх, грамадскіх арганізацый, ад усіх тых, хто ўдзельнічае ва ўрачыстасцях. Потым пад звонкую медзь аркестраў калоны ветэранаў пачынаюць урачыстае шэсце па Ленінскаму праспекту сталіцы да плошчы Перамогі.

Ветэранаў вайны ад усёй душы гораха вітаюць тысячы мінчан, якія стаяць шчыльнай сцяной па абодва бакі праспекта ад плошчы Леніна да плошчы Перамогі. На ўсім

шляху ўрачыстага шэсця ўдзячныя жыхары горада-героя асыпаюць былых воінаў, партызан і падпольшчыкаў кветкамі.

Палымнеюць сцягі. З усіх бакоў чуюцца прывітанні: «Слава вам, ветэраны!», «Слава вам, пераможцы!», «Слава, героі!»

Ветэраны набліжаюцца да помніка-абеліска на плошчы Перамогі. Сюды ж прыбываюць кіраўнікі партыі і ўрада рэспублікі, члены дэлегацый, госці. Аркестр выконвае гімны Савецкага Саюза і Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі. Пад гукі мелодыі «Слаўся!» пачынаецца ўскладанне вянкаў да помніка-абеліска.

У гэты ж дзень на мінскім стадыёне «Дынама» адбыўся шматтысячны мітынг-вішаванне ветэранаў вайны.

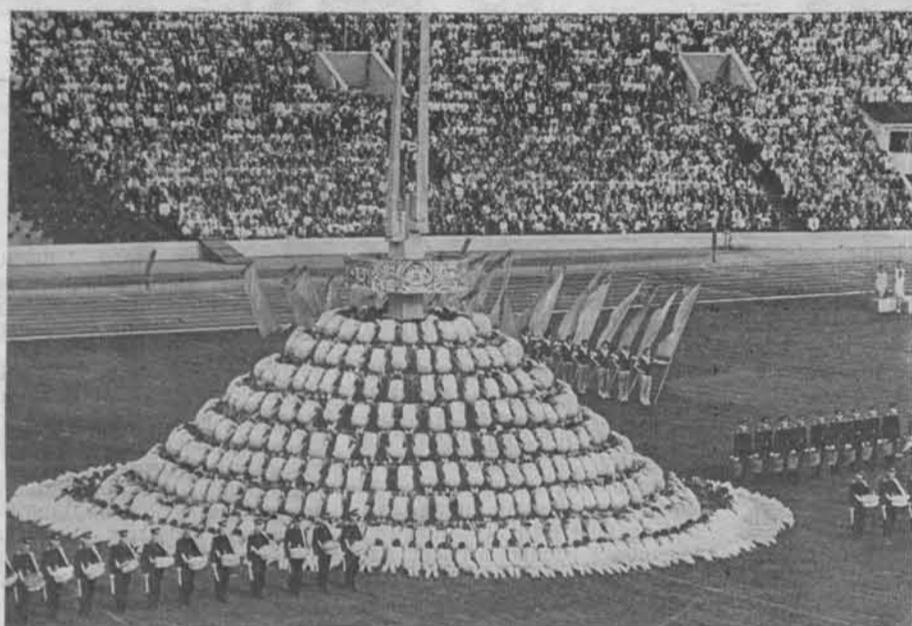
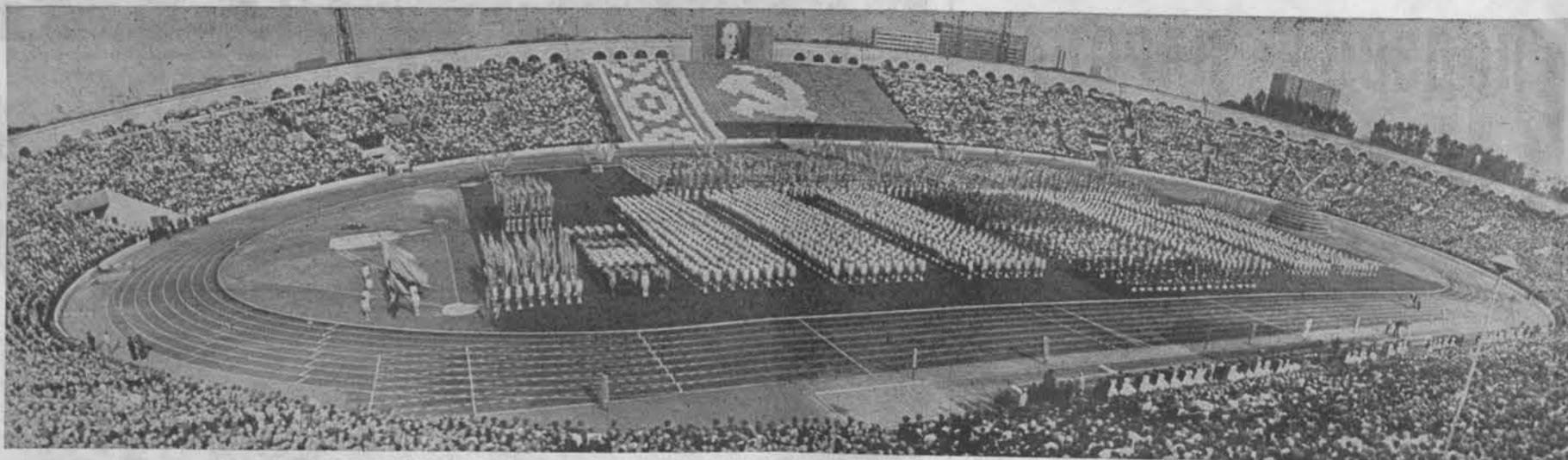
На стадыён прыйшлі 16 тысяч юнакоў і дзяўчат, якія ўручылі кожнаму ветэрану прывітальныя адрасы і значкі, чырвоныя берэты, гваздзікі і сувеніры, зробленыя рукамі моладзі.

Ва ўрадавых ложах прысутнічалі кіраўнікі Кампартыі Беларусі і ўрада рэспублікі, партыйных і савецкіх органаў, дэлегацыі, госці. З прамовай на мітынг выступіў сакратар Цэнтральнага Камітэта Кампартыі Беларусі А. Аксёнаў. Пасля прамоў ветэранаў і гасцей пачаўся ўрачысты парад і тэатралізавана-спартыўнае прадстаўленне, якое закончылася цырымоніяльным маршам калон.

Урачыстасці, прысвечаныя 30-годдзю вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў і прысваенню Мінску ганаровага звання «горада-героя», адбыліся ў абласных і раённых цэнтрах рэспублікі, на прадырэмствах, ва ўстановах, у вёсках — па ўсёй Беларусі. У дні ўрачыстасцей адкрыліся новы мемарыяльны комплекс «Прарыў», пабудаваны каля Ушаचाў — там, дзе напярэдадні вызвалення народныя месціўцы 25 сутак вялі жорсткае баі з акупантамі. Мемарыял, на якім увекавечаны імёны 1450 герояў-партызан, што загінулі ў барацьбе за Савецкую Радзіму, прысвечан іх бессмяротнаму подзвігу.

Закончылася вялікае ўсенароднае свята. Яно вылялася ў яркую дэманстрацыю глыбокай пашаны народа да гераічных савецкіх воінаў, ветэранаў вайны, партызан і падпольшчыкаў, якія прайвілі бяспрыкладны гераізм і мужнасць у імя светлай будучыні пакаленняў, у імя свабоды сваёй сацыялістычнай Радзімы.

У АЗНАМЕНАВАННЕ ДНЯ ВЫЗВАЛЕННЯ

30 чэрвеня на мінскім стадыёне «Дынама» адбыўся мітынг-віншаванне ветэранаў Вялікай Айчыннай вайны. Пасля яго было паказана вялікае тэатралізавана-спартыўнае прадстаўленне. НА ЗДЫМКАХ: фрагменты з прадстаўлення.

ГОСТЕПРИИМНАЯ КРЫЖОВКА

Они приехали в Белоруссию в дни, когда республика отмечала 30-ю годовщину своего освобождения от немецко-фашистских захватчиков. Ребята из Бельгии, Франции и Федеративной Республики Германии были свидетелями и участниками праздника в Бресте, городе, который первым оказал сопротивление врагу в июне 1941 года. Они ступали по священной земле крепости-героя, были здесь на торжественном митинге трудящихся, посвященном дню освобождения. Дети видели скорбных матерей и жен, оплакивающих не вернувшихся с войны, и совсем еще молодых солдат, которые учатся здесь мужеству и готовности защищать Родину до последней капли крови. Они видели седых заслуженных ветеранов, вынесших на своих плечах тяжесть военных походов, и юных пионеров, которые стояли в почетном карауле у Вечного огня, чья память тех, кто завоевал им счастливое детство.

А 3 июля детей наших земляков встречала гостеприимная Крыжовка. К их приезду были готовы горячий душ, вкусный ужин и белоснежные постели. Их ждали с самого утра советские ребята.

— Здравствуйте, здравствуйте, — здоровается со старыми знакомыми Наташа Гонори. — Как я рада, что снова вижу всех вас, что снова у вас в гостях.

Бельгийскую группу сопровождает Павел Дениссен-Кисленко.

— В Советском Союзе в

первый раз? — спрашиваю у юноши.

— В четырнадцатый, — отвечает он.

С Марией Тамаё, руководителем французских ребят, мы знакомы заочно. Два раза отдыхал в Крыжовке ее сын Сережа.

— Он мне столько рассказывал об этом пионерском лагере, что я будто сама побывала здесь давным-давно, — го-

ворит Мария Ивановна. — А Сережа очень сокрушался, что его уже не берут в лагерь: 19 лет парню.

Дети в Крыжовке уже отдыхают. Все они доехали благополучно, все живы-здоровы. Родители могут быть спокойны. Скоро они получат первые письма.

Д. ЧЕРКАСОВА.

НА СНИМКАХ: в Брестской крепости-герое; встреча в лагере.

НАВИНЫ ФІЛАТЭЛІ

АБ МУЖНАСЦІ І ГЕРАІЗМЕ

30-годдзю вызвалення Беларусі ад фашысцкіх захопнікаў прысвечана VIII рэспубліканская філатэлістычная выстаўка. У ёй прымаюць удзел калекцыянеры Брэста, Гомеля, Ліды, Салігорска, Пінска і іншых гарадоў Беларусі, а таксама госці—філатэлісты з ГДР і Польшчы.

Паштовыя мініяцюры расказваюць аб родным краі, яго людзях, дасягненнях і перамогах у мірным будаўніцтве, аб прыродзе рэспублікі і яе гістарычным мінулым.

Тэмай многіх калекцый з'яўляюцца мужнасць і гераізм нашага народа ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Маркі, канверты, спецыяльныя штэмпелі прысвечаны героям абароны Брэсцкай крэпасці, беларускім партызанам Ц. Бумажкову, В. Харужай, М. Казею, К. Арлоўскаму, К. Засланаву, бацьку Мінаю. Маркі расказваюць аб вызваленні рэспублікі ў 1944 годзе, аб подзвігах, здзейсненых салдатамі Савецкай Арміі на зямлі Беларусі.

Барацьба з фашызмам была інтэрнацыянальнай справай, і гэта знайшло сваё адлюстраванне на выставачных стэндах у Мінску. «Вялікая Айчынная», «Бессмяротны подзвіг савецкага народа» — так называюцца калекцыі магіляўчана Л. Закашанскага і Г. Лутца з Пінска, аб барацьбе польскага народа ў 1939—1945 гадах расказвае мовай паштовых мініячюр Е. Птыця з Лодзі, «Падзенне 1 000-гадовага рэйха» — тэма экспазіцыі Х. Вінклера з Патсдама.

Міністэрства сувязі СССР выпусціла да свята вызвалення спецыяльны канверт з абеліскам Перамогі ў Мінску, на выстаўцы гэты канверт можна пагасіць спецыяльным штэмпелем.

Л. КОЛАСАУ.

РЕДАКЦЫЯНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82, 33-65-84, 33-03-15, 33-65-91, 33-15-15.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. № 945.